

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ՅՕՐԵԼԵԱՆԸ

Ուրբաթ, այս հոկտեմբերի 12-ին ս. էջմիածնում Հայոց Հայրապետ Վեհապետ Գեորգ Ե. Կաթողիկոսը շրջապատւած արքեպիսկոպոսներով, եպիսկոպոսներով Գէորգեան ձեմարանի ուսուցչապետներով, ուսանողներով, Վաղարշապատի դըպրոցների աշակերտներով և շատ տեղիերից, այս Մեծ Յօրելեանի տոբիթով ս. էջմիածին գնացած, պատգամաւորներով ու ժողովըրդով Իջման Տաճարում կատարեց նախատօնակ մեր ս. Թարգմանիչների՝ Սահակի, Մեսրոպի և նրանց յաջորդ մինչև օրս մեր հանգուցեալ բոլոր գրականագետների յիշատակին:

Հետեւել, շաբաթ առաւօտ ս. Թարգմանիչների տօնի օրը Ամենայն Հայոց Վեհապետ Կաթողիկոսը մեծաշուք հանդիսով ուղեւորւեց Օշական, ուր կատարեց ս. Մեսրոպի գերեզմանի վրայ հանդիսաւոր պատարագ, հոգեհանգիստ և ապա Օշականի այգում հրաշափառ հանդէս: Ներկայ էին աւելի քան երեք հազար հոգի: Կայացաւ զգլորցում ճաշկերոյթ, ուր խօսեցին և պատգամաւորները: Երեկոյեան վերադարձան ս. էջմիածին:

Կիրակի, հոկտ. 14-ին կատարեցին հանդէսներ թէ Իջման Տաճարում և թէ Գէորգեան ձեմարանում:

Թարգմանիչների տօնի օրը կատարել է ամեն տեղ, ուր կայ հայ եկեղեցի, հայ դպրոց, հայ գիր ու լեզու նոյնպէս հանդէսներ:

Թիֆլիսում մեծաշուք տօնեց Հայ Տառի 1500-ամեակի և Հայ Տպագրութեան 400-ամեակի նախատօնակը Աղբիւր - Տարազի Գրական-Գեղագիտական Սալօնը: Հրաւիրւած էին անխտիր թէ հայ և թէ օտարազգեայ գրականագէտներ, գեղադէսներ, արւեստագէտներ, ինչպէս և մեծ բազմութիւն հասարակական դպրոցական գոր-

ծիչների ու ներկայացուցիչներ հաստատութիւնների:

Տօնախմբութիւնը սկսեց ուրբաթ, երեկոյեան 8 ժամին: Ս. Թարգմանիչների մեծաղբ պատկերները խորասուզւած գովնեայ ծառերի մէջ, պճնազարդւած էին մարմարէ սիւն-սեղանիկների վրայ յունական սափորներում թարմ վարդերով: Սրանց մէջ տեղը բազկաթոռ և սեղան: Հանդէսը բացաւ մեր ծերունազարդ ուսուցչապետ և բանաստեղծ Գէորգ Բարխուդարեանը. մի հոյակապ ճառով բացատրեց ս. Թարգմանիչների կատարած մեծ գործի էութիւնը: Ծառը վերջացնելով, հրաւիրեց հանդիսականներին ընտրել մի նախագահ: Ժողովրդի միահամուռ բաղձանքը, որ հէնց ինքն էլ ահափրայ բանաստեղծն ու ուսուցչապետը նախագահէ, անկարող եղաւ ընդունել, պատճառաբանելով ոյժեքի սպառումը:

Ապա ժողովը միաձայն ընտրեց նախագահ բժշկաբ. Բ. Նաւասարդեանին, որն ստանձնելով պաշտօնը, առջարկեց նախ Գէորգ Բարխուդարեանին ընտրել պատւաւոր նախագահ: Որոտընդոտ ծափահարութիւններով նշանակալից այս վեհաշուք որոշումը կատար ամւեց: Ծերունազարդ բանաստեղծի բազկաթոռը դրւեց ս. Սահակի և ս. Մեսրոպի պատկերների մէջտեղը, ուր և բազմեցրւեց նա: Ապա սկսեց հանդէսը: Կարգացւեցին ստացւած բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներից, ուղերձներից, ձօններից մի քանիսը: Շնորհաւորականներ՝ թէ հայ և թէ օտարազգի գրականագէտներից, արւեստագէտներից, հաստատութիւններից: Յետոյ սկսւեցին ճառախօսութիւնները: Ատրպետ մի թոռցիկ ակնարկ արաւ հայ գրի մասին, սկսած Գրիստոսից 7—8 դար առաջ մինչև մեր օրերը: Մ. Չմշկեան կարդաց Սահակի և Մեսրոպի հակիրճ կենսագրութիւնը: Ս. Եսայեան ստացւած հեռագիրներից, ձններից և շնոր-

հաւորականներից կարգաց' բանաստեղծ Յ. Պետրոսեանի՝ Մեծ Յօրելեանին— «Ըր վնասունք» բանաստեղծութիւնը, տ. Սիրանոյշի հեռագիրը՝ «Հպարտութեամբ ողջունում եմ Պօսքի և Տպագրութեան տօնը՝ հայրենի արեւստի և առաջադիմութեան անսպառ ազբիւրը: Հեռագիրներ կային և Հայոց Կուլտ. Ընկ. նախագահ պ. Պատրիսեանից, թիֆլիսի արք. օպերային թատրոնի ղեկավար պ. Պալիեից և օպերային բոլոր արտիստներից, ինչպէս և Արտիստ. Ընկ. ոսական արտիստներից և դիրեկցիայից ղրամատիկ. թատրոնի Զարէշնիի, պրօֆեսօր Եղիազարեանից, Տ. Վառլառէ Բալուղեանից և այլն: Խօսեցին շատերը:

Տ. Էտիէն անդիլերէն արտասանեց հետեւալը՝

«Եւրոպական Կոյօնիայի անունից թոյլ տէք այս փայլուն և ջերմ հանդիսում արտայայտել արտագին զգացումներ և հիացմունք:

Փառք և պատիւ բազմատանջ հայ մեծ ազգին, որ Ասիայում, վայրենի ցեղերի մէջ տարածողն է քաղաքակրթութեան, գիտութեան և արեւստի: Ողջոյն՝ Կովկասում գտնուող եւրոպական ձեղ շնորհակալ Կոյօնիայից, որը այս սիրուն և ջերմ անկիւնում մտանում է, որ գտնուում է այնքան-այնքան հեռու իր սիրելի հայրենիքից:

Կեցցէ Գրական-Գեղագիտական Մալօնը»:

Հանդիսականների խնդրանք ինքը և ճառախօսը սիրալիր թարգմանեց իր ողջոյնը Ֆրանսեւերէն, որ հայերէնի վերածեց նախագահը:

Երաժշտական մասում մասնակցեցին օր. Հանէլ, պ.պ. Քալանթար, Սափարեան (Ղութակ) օր. Սօլօվկա, պ.պ. Բրօլլի, Մինասեան (Երզ) օր. Հումմէլ (ցիւրա) բարօնէս Մէդէմ (արտասանութիւն) տ. Սեանովա (ղաշնակ) պ. Հանէլ (վիօլլենչէ):

Ժողովի միաձայն որոշումով Գրական-Գեղագիտական Մալօնի կողմից էջմիածին Յօրելեանական Կենտրոնական Կոմիտէին ուղարկեց հետեւալ հեռագիրը՝ Գրական-Գեղագիտական Մալօնում ժողովելով Մալօնի սովորական յոճախորդները և թիֆլիսի հայ ինտելիգեն-

ցիայի մեծ բաղմութիւն, նաև աներ, վրացիներ և օտարերկրայ գաղութների ներկայացուցիչներ, առանձին հանդիսաւորութեամբ տօնեցին այսօրւայ ազգային մեծ յիշատակը և որոշեցին իրանց միասնուա շնորհաւորութիւնները ու որդիական անհամութիւնը բերել Նորին Մրբութիւն Վեհափառ Կաթողիկոսին:

Ստորագրեցին՝ Պատուաւոր նախագահ՝ Պեթր Թարխուղաբեան: Նախագահ՝ Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան: Տէր և տնօրէն Մալօնի՝ Տ. Նազարեան:

Յոյցեր արին և հանդիսում գտնուող տ. և պ. Մադէրին, որոնց նշանաւոր ձուլարանը թիֆլիսում համարեա կէս դար մատակարարում է Կովկասի և Պարսկաստանի տպարաններին հայերէն, վրացերէն, ասերէն և թրքերէն տառեր ու շատ մեծ ծառայութիւն է արել մեր երկրի տպարաններին, օր-օրի վրայ ճորտացնելով, նրբացնելով և շատացնելով տեղական լեզուներով տառերի տեսակները: Նախագահի առաջարկութեամբ տ. և պ. Մադէր (գերմանացիք) համարւեցին պատուաւոր չիբեր այս յօրելեանին: Յոյց արեց և Կրգեցողութեան իտայացի պրօֆեսօր պ. Բրօջուն, որի հայրենիքում է առաջին անգամ սկսել հայ տպագրութիւնը և մինչև օրս էլ անընդհատ շարունակուում է:

Հանդէսը վերջացաւ կէս գիշերին: Այդ օրը լոյս տեսաւ և Տարազի հերթական Ռ-ը, ամբողջովին նւիրւած Ազգային Մեծ Յօրելեանին:

Հետեւալ օրը, շարաթ Վանքի տաճարում կատարեց հանդիսաւոր պատարագ և հոգեհանգիստ ս. Թարգմանիչների յիշատակին: Թիֆլիսի հայ դպրոցների, առանց բացառութեան, աշակերտներն ու աշակերտուհիները իրանց ուսուցիչներով լցրել էին Վանքի ընդարձակ եկեղեցին ու բակը: Այստեղ էին և պետական բոլոր դպրոցների հայ աշակերտներն իրանց ուսուցիչներով ուսուցչուհիներով, որ այդ օրը երկրիս ուսումնար. շրջանի հոգաբարձւի պաշտօնակատար պ. Լօպատինսկու կարգադրութեամբ: Յոյնպէս տօնեցին այս Մեծ Յօրելեանը: